

«Til tross for at Norge har få rovdyr i forhold til mange andre europeiske land, er tapstallene skyhøye.»

VG 1. OKTOBER 1998.

Innhold:

Velvilje fra veteraner

Nå får Naturvernforbundet uventet økonomisk hjelp. En gruppe veteraner i organisasjonens eldste rekke har klart å skrape sammen nesten en million kroner. Pengene skal organisasjonen kunne låne av når høststormer eller annen elendighet banker på.

• side 2

Borregaard er synderen?

Mye tyder på at PCB-funnene i Glomma stammer fra Borregaard. Fram til 1972 brukte bedriften omlag 80 tonn PCB. Flom i elva gir økte konsentrasjoner ved utløpet av Norges største elv.

• side 7

Møter hytteveggen?

– Som et børseskudd i en symfoni. Det er Naturvernforbundets karakteristikk av det omstridte Revåsenprosjektet i Kragerø. Den storstilte hytteutbyggingen møter også motbør fra Miljøverndepartementet.

• side 10

MD stoppet oppdrett

Svalbardrøya feirer 100 000-års jubileum for tiden og er med dette vår desidert eldste ferskvannsfisk. For å beskytte denne særegne urfisken har Miljøverndepartementet stoppet planer om fiskeoppdrett i Longyearbyen.

• side 11

Grov SFT-glipp

100 000 liter råolje rant ut ved Essos oljeraffineri på Slagentangen. SFT reagerte først etter 12 dager. (Foto: Tønsbergs Blad)

Mens hundre tusen liter råolje flommet ut i grunnen ved Esso Slagentangens raffineri i Tønsberg, lå meldingen om uhellet og samlet støv på et skrivebord i Statens forurensningstilsyn. Oljevern avdelingen ble informert om utslippet av lokal-avisa. SFT skylder på omorganisering og måten meldingen fra Esso var skrevet på.

Esso Slagentangen meldte fra om oljeutslippet. 12 dager senere kom SFT på befarings. Da hadde 100 000 liter råolje rent ut i grunnen. Nå vil SFT skjerpe rutinene.

• side 3

Grått miljøbudsjett

Sentrumsregjeringens forslag til statsbudsjett blir ikke tiljublet av miljøorganisasjonene.

Regjeringen vil gi mer til fornybare energikilder, skal sørge for at det blir krenget på jernbanen og vil gi mer penger i

rovdyrerstatninger. Men ellers har miljøbevegelsen lite å juble for.

– Et hovedsakelig grått budsjett, med noen grønne innslag, sier Tor Traasdal i Framtiden i våre hender.

• side 4 & 5

Tar ikke PCB-ansvar

Store giftmengder og kostholdsrestriksjoner på fisk og skalldyr til tross; regjeringen nekter å ta ansvar for PCB-opprydningen langs kysten. I statsbudsjettet er det lagt opp til at opprydningen er ferdig om 250 år.

• side 5

Natur & miljø Bulletin
utgitt av Norges Naturvernforbund

Redakter: Tom Erik Økland

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs, Kristian Jahre

Adresse: Postboks 6891
St Olavs plass, 0130 Oslo.
Tlf: 22 99 33 00.
Faks: 22 99 33 10.
Direkte: 22 99 33 + 71 (Toldnæs),
74 (Økland), 22 (Jahre)
E-post: redn@online.no

Abonnement: 199/år (privatpersoner),
500/år (bedrifter)

Annonser: Tlf: 22 71 92 20.
Faks: 22 71 92 38.

Trykking: Gan Grafisk. Trykket
på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:
Samme postadresse som N&M
Bulletin. Web:
http://www.ngo.grida.no/naturvern
E-post: naturvern@naturvern.no

Neste utgave: 23.10.1998.

norsk fagpresse®

Pinlig pressemelding

Miljøverndepartementets forslag til statsbudsjett for 1999 er en heller trist affære. For ikke å si pinlig. I en pressemelding med den intetsigende tittelen «Innsatsen for et bedre miljø fortsetter» presterer vår øverste miljømyndighet å framstille seg som en offensiv instans. Men budsjettforslaget er, som vanlig, mer et signal om stillstand.

Visst er det bra at regjeringen vil fastsette nye og mer ambisiøse mål for bedret luftkvalitet. Visst er det bra at regjeringen foreslår å øke el-avgiften, samtidig som både enøk-arbeid og fremme av nye og fornybare energikilder får økte tilskudd. Det er ikke å forakte at man vil gi mer penger til Lokal Agenda 21 heller.

Men det sier seg selv at Miljøverndepartementet har lite å skryte av når man trekker fram arbeidet med elektroniske sjøkart for norskekysten som et av de viktigste miljøsatsnings-områdene for kommende år. Eller når en nærmere sjekk i papirbunken viser at man har gitt opp PCB-opprydningen, og godtar en bevilgning til opprydningsstiltak som tilsier at jobben i beste fall vil ta 250 år. For ikke å glemme at rovdyr med og uten radiomerking plaffes ned i et tempo man tidligere ikke har sett maken til, samtidig som man diskuterer rovdyrjakt fra helikopter i framtiden og vil redusere tilskuddet til forebyggende tiltak i kjerneområdene.

Sentrumsregjeringa holdt sin grønne fane høyt under valgkampen, i tråd med god tradisjon. Et år senere ser man stadig skarpere konturer av brutte valgløfter. Miljøverndepartementet er mindre synlig enn på lenge. Det kan koste dyrt for radiomerkede bamser, isbjørn som har fått kjønnslivet sitt snudd opp-ned av PCB, skogområder som blir offer for militær lekekrig og menneskene som lever midt i galskapen. I en tid hvor vi vet at rasering av natur og miljø kan koste oss svindyrt, må man kunne kreve en mer offensiv holdning fra myndighetene.

Barna som til neste år vil sørge for en strøm av kontant-støttekroner til sine foreldre har krav på å overta en klode i best mulig tilstand. Da holder det ikke med å fortsette en lite ambisiøs miljøpolitikk inn i neste årtusen. Sterkere lut må til. ■

Millionhjelp fra veteraner

Et tyvetalls naturvern-veteraner tilbyr gaver og rentefrie lån til det kriserammede Naturvernforbundet. Foreløpig står en million kroner til disposisjon.

N&M Bulletin
JON BJARTNES

I løpet av sommeren har Kjell Baalsrud, Ragnhild Sundby, Ragnar Vik og en håndfull andre veteraner i Naturvernforbundet skrappt sammen en million kroner. Pengene havner på kontoen til den nystiftede foreningen Norges Naturvernforbunds Venner (NNVV). Foreningen skal fordele pengene som gaver eller rentefrie lån til Naturvernforbundet.

Vil vise tillit

Tidligere leder i Naturvernforbundet, Ragnar Vik, er styremedlem i den nye foreningen. Han håper dette initiativet kan vise at forbundet ikke mangler støttespillere - til tross for harde tider.

- Dette er en tillitserklæring til Naturvernforbundet og til de som kjemper for å sikre organisasjonen. De fortjener all mulig støtte. Vi er mange som mener at det ville være et alvorlig tilbakeslag for norsk natur- og miljøvern om Naturvernforbundet skulle bli satt ut av spill. Forhåpentligvis vil vårt initiativ virke positivt både internt i organisasjonen og overfor allmennheten, sier Vik.

«Vennlig bank»

Planen er at NNVV skal fungere som en slags «vennlig bank» for Naturvernforbundet. Mesteparten av kapitalen til den nye foreningen er gitt som lån. Disse pengene skal Naturvernforbundet kunne låne rentefritt ved behov. NNVV disponerer også penger som er gitt foreningen

som bidrag. Disse vil Naturvernforbundet etter hvert få.

- Vi ønsker oss begrunnede søknader fra forbundet. Forutsetningen for å få lån eller bidrag fra oss, er at de skal gå inn som ledd i en plan for videre drift, som vårt styre finner realistisk. Vi går for eksempel ikke inn før forholdet til kreditorerne er i orden, sier Ragnar Vik.

- God plass på kontoen

NNVVs million er altså ikke uten videre tilgjengelig for eventuelle utålmodige kreditorer. Dermed fungerer pengene heller ikke som motivasjon for å dra forbundet for skifteretten. All grunn til å bidra også for folk som ikke har vært med til nå, mener Ragnar Vik.

- Vi har god plass på kontoen og mottar gjerne både bidrag og lån, sier Vik. For ikke å drukne i administrasjon ser foreningen helst at mindre beløp gis som bidrag og ikke som lån. ■

Snart på flyttefot

I løpet av høsten vil Naturvernforbundets sekretariat i Oslo være på plass i nye lokaler.

Beslutningen om flytting blir tatt i disse dager. Forbundet har flere ulike lokaler i kikkerten. Alle ligger i den østlige delen av Oslo sentrum. Hensikten med flyttingen er først og fremst å spare penger. Dagens lokaler er dyrere enn Naturvernforbundet kan leve med, og dessuten større enn nødvendig. ■

Utslippsmelding forlagt hos SFT

Esso Slagentangen slapp ut 100 000 liter olje. Meldingen til SFT ble liggende hos myndighetene i 12 dager før den kom til rett person. SFT skylder på en større omorganisering og uklar beskjed.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

Faksen med meldingen fra Esso Slagentangen ble sendt torsdag 17. september, dagen etter at bedriften oppdaget lekkasjen på flere titalls tusen liter olje fra den gigantiske tanken. Først tirsdag 29. september grep Statens forurensningstilsyn (SFT) fatt i meldingen. Da ble bedriften straks inspisert av myndighetene.

- Ikke registrert

- Meldingen fra Esso kom ikke inn slik at den ble registrert på beredskapen hos oss, forteller avdelingsdirektør Marie Nordby i SFTs seksjon for petroleumsvirksomhet.

- Vi oppfattet ikke at dette var et akuttutslipp, og det er det egentlig fortsatt et spørsmål om, fortsetter Nordby.

- Men er ikke utslipp av flere titalls tusen liter råolje til grunnen et akuttutslipp?

- Hvis utslippet krever reaksjon fra myndighetene, vil vi reagere umiddelbart. I dette tilfellet var det Esso som hadde ansvar for å varsle og å sette i gang tiltak. Da meldingen kom var det heller ingen som visste noe om omfanget. Men vi beklager at bedskjeden ikke ble oppfattet med det alvoret som saken egentlig hadde, og vil selvfølgelig skjerpe rutinene våre etter dette.

Uklar melding?

Nordby mener at faksen fra Esso ikke var skrevet på en slik måte at den framsto som en akutt-melding. Dette til tross for at faksen åpner med setningen «Vi oppdaget i går ettermiddag oljesøl i grunnen nedenfor rafineriets råoljetank Tk-809, og vi regner det som sannsynlig at det

har oppstått en lekkasje fra bunnen av denne tanken».

Omorganisering

Nordby legger også skylden på en større omorganisering og flytteoperasjon innen SFT som ble gjennomført 21. september. De fleste ansatte byttet kontor, og i tillegg ble det opprettet en rekke nye avdelinger og seksjoner, samtidig som de gamle forsvant. Dette har blant annet ført til at oljelekkasjen nå sorterer under seksjonen for petroleumsvirksomhet, mens den tidligere ville hørt hjemme under industriavdelingens seksjon for kjemisk industri.

- Omorganiseringen har vært en medvirkende årsak til at denne saken ble liggende, men det er klart at akuttberedskapen vår skal fungere, selv om vi flytter pappkasser, sier Nordby.

Ventet med undring

Øyvind Sundberg, HMS-ansvarlig ved Esso Slagentangen, forventet rask reaksjon fra SFT etter at oljeutslippet var meldt. Han ventet forgjeves. I mellomtiden satte bedriften i verk tiltak for å forhindre spredning av oljen.

- Vi har gravd to avskjærende grøfter mot sjøen, og pumper fremdeles opp olje som lakk til

Sleng potta i komposten

Hvis du benytter blomsterpotter fra tyske Biotec, kan du slenge hele yuccapalmen, med potte, i komposten når palma har trukket inn klorofyllet for godt. Ifølge bladet Plast & Gummar har Biotec arbeidet med utvikling av biologisk nedbrytbare plastmaterialer basert på stivelse. ■

grunnen. Vi tror utslippet har vært på omtrent 100 000 liter olje, forteller Sundberg.

Tanken som lakk rommer hele 125 millioner liter. Årsaken til lekkasjen er sannsynligvis korrosjon. Tanken er 30 år gammel, og skulle inspiseres og repareres til våren.

SFTs Marie Nordby synes det virker merkelig at bedriften ikke kontaktet SFT, hvis de forventet en rask reaksjon.

- Det virker som om Esso har forventet reaksjonsnivået vi vanligvis har ved et akuttutslipp. I så tilfelle burde bedriften meldt dette som et akuttutslipp, til

brannvesenet eller vår oljevernnavdeling, sier Nordby.

Informert av avisen

Ole Hansen, overingenør ved SFTs oljevernnavdeling i Horten, ble opplyst om utslippet av avisen Tønsbergs Blad mandag 28. september. Avisen ønsket kommentarer til saken.

- Det var ikke bedriftens skyld at vi ikke fikk greie på utslippet. Saken ble liggende i Oslo, fastslår Hansen.

I etterkant gjennomførte folk fra SFT i Oslo og oljevern-avdelinga en inspeksjon ved bedriften. ■

Snegleslim mot sur nedbør

Slim fra snegler og alger suger opp aluminium - ihvertfall på laboratoriet. Kanskje kan metoden nyttes i forurensede elver.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Sur nedbør gjør aluminium til en farlig miljøgift. Slim fra ferskvannssnegler har egenskaper som suger opp den skadelige aluminiumsforurensningen. Trolig virker slimet også på annen metallforurensning, mener britiske forskere.

- Aluminium gjør at fisk dør i sure vann, men de høye nivåene er også giftig for andre vannlevende organismer, slik som alger, planter og fugler, sier kjemiker Jonathan Powell ved St. Thomas Hospital i London, til bladet New Scientist.

Powell kjente til at slim i tarmene hos mennesker hadde evnen til å suge opp giftige metallioner og lurte på om slim hos andre organismer hadde de samme egenskapene.

Kunne for eksempel en snegl trekke metallioner ut av vann? Ja, så absolutt. Et team bestående av Powell og forskere fra universitetet i Manchester fant etter-

hvert ut at ferskvannssneglen Lymnaea stagnalis hadde denne egenskapen. 10 snegler oppholdt seg i en bølge med sterkt aluminiumsforurensning. Etter 48 timer var konsentrasjonen falt med 80 prosent. Bare en ørliten fraksjon av aluminiumet forble i sneglene, resten ble lagret i slimet.

Snegleslim består av glykoprotein, et stoff som altså reduserer aluminiumskonsentrasjonene i vannet. Stoffet produseres også av alger og bakterier, og da i langt større kvanta enn hos sneglene.

Powell tror derfor at slike organismer kan spille en nøkkelrolle når det gjelder å fjerne metallforurensning i vann og elver.

Keith White ved universitetet i Manchester mener aluminium kan fjernes ved å dyrke fram en film av slim på gruslag i elver. De britiske forskerne har foreløpig holdt seg i laboratoriet, og det gjenstår å se om metodene har noe for seg i naturen. ■

Litt grønt i det grå

Høstens miljømote er en tung, grå kreasjon med enkelte grønne islett. Altså lite nytt fra i fjor.

N&M Bulletin
OLE P. PEDERSEN

Miljøorganisasjonene Framtiden i våre hender, Natur og Ungdom og Naturvernforbundet er enige om at sentrumsregjeringen har lite å skryte av på miljøsidene. Det generelle inntrykket er at sentrumsbudsjettet varierer lite fra tidligere regjeringers satsing.

Mer penger til energiøkonomisering og nye, fornybare energikilder trekkes fram som et positivt punkt i budsjettet.

Men 40 prosent økning av nesten ingenting er ikke mye. Nå er bevilgningene tilbake på 1992-nivå, og det var ikke akkurat storsatsing, kommenterer Einar Håndlykken, nestleder i Natur og Ungdom. NU har også merket seg at tilskuddet til kollektivtrafikken skal gå ned med 54 millioner kroner.

Det er sak én for oss. Regjeringen ødelegger sin miljøtroverdighet, sier Håndlykken.

Leder i Framtiden i våre hender, Tor Traasdal, påpeker at det private forbruket øker med 15 milliarder kroner neste år, tilsvarende to ujhjelpsbudsjetter.

Det må være et tankekors for «verdiregjeringen». Vi har lang erfaring med hvordan ekstra forbruk fordeler seg, nemlig på økt bil- og flybruk. I tillegg er bistanden redusert. Statens engasjement i oljesektoren holdes også på samme rekordnivå som i 1998, påpeker Traasdal.

Naturvernforbundet ser noen lyspunkter i budsjettet. Økningen i elavgiften og mer penger til nye energikilder trekkes fram.

Men staten satser stadig bare småpenger på «grønn» energi. I Danmark brukes én milliard i året på introduksjon av fornybare energikilder, påpeker rådgiver Anders Jordbakke.

Rovdyrene mer sultne?

Sentrumsregjeringen regner med at rovdirene tar enda mer for seg i norske bufe- og tamreinbestander neste år. Erstatningene skal økes til 68 millioner kroner.

N&M Bulletin
OLE P. PEDERSEN

Det er nå Miljøverndepartementet som har alt ansvaret for å begrense og erstatte skader som rovdyr påfører norsk landbruk. På kapitlet til Direktoratet for naturforvaltning foreslår regjeringen disse økningene:

- Erstatning for tap av bufe: pluss seks millioner
- Erstatning for tap av tamrein: pluss ni millioner

pluss ni millioner

I tillegg skal det gis ti millioner kroner i tilskudd til bønder som ønsker å legge om driften til for eksempel melkeproduksjon. Derimot kutter regjeringen to millioner i de forebyggende tiltakene.

Sentrumspartiene varsler også at de vil fremme et nytt system for blant annet erstatninger. Samtidig setter regjeringen av fire millioner kroner til

telling av rovdirene.

Jon Petter Løvstad, assisterende generalsekretær i Norges bonde- og småbrukarlag, svarer et klart «nei» på spørsmål om budsjettforslaget kan dempe konfliktene mellom naturvernere og bønder i rovdyrssaken.

Nedgangen i forebyggende tiltak er i hvert fall ikke med på å dempe noen konflikt, sier Løvstad. Han mener også at ti millioner til omstilling er relativt mange penger å bruke for at noen få bruk skal gå over til annet husdyrhold.

Småbrukarlaget mener de økte erstatningssummene ikke er mer enn det som må til på grunn av større rovdyrstammer.

Det gjenstår betydelige investeringer de siste to årene i planperioden for å nå nivået på 1,6 milliarder som Stortinget har vedtatt, sier NSB-sjefen.

Sørlandsbanen først ut

Vi holder tempoet i utbyggingen. Krengetogene blir innført først på Sørlandsbanen i år 2000, og vi vil spesielt ruste opp denne banen neste år, påpeker politisk rådgiver i Samferdselsdepartementet, Tore Killingland, overfor N&M Bulletin.

Killingland mener det er viktig at pengebruken på veier vris fra investeringer til drift.

Tidligere har det vært investert så mye i nye veier, at vi ikke har hatt råd til å holde veinettet vedlike.

N&M Bulletin
OLE P. PEDERSEN

Ettersom Gardermobanen ikke skal få noen bevilgninger neste år, øker forskjellen på vei- og jernbaneinnsatsen. Tilsammen 9,5 milliarder kroner brukes på veitiltak, det samme som i 1997. Jernbanen får 4,6 milliarder kroner, ned snaut 20 prosent fra i år.

Norge skal bruke 3,9 milliarder på å bygge nye veier neste år. Det alene er nesten halvannen gang Miljøverndepartementets budsjett. Veitbyggingen skal imidlertid reduseres noe, til fordel for vedlikehold av det eksisterende veinettet.

Krengetog for sakte?

Også jernbanen skal få mer til vedlikehold. I budsjettet gis det penger til å forberede bruk av krengetog på Dovre-, Sørlands-

Ikke like hektisk...

Ikke alle var lite frenetisk opp-tatt av statsbudsjettet mandag:

– Direktoratet for naturforvaltning, goddag.

– Ja, jeg ringer fra Natur & Miljø Bulletin. Vi skulle gjerne hatt en kommentar fra DN på budsjettet?

– Nei, det tror jeg ikke vi

har noen kommentar på i dag, nei.

– Jasså, er alle borte?

– Et øyeblikk, skal jeg høre. (Lang pause.) Nei, det er ingen her som har noen kommentar i dag. Det er vel Miljøverndepartementet du kan snakke med om det.

Gir opp PCB-kampen

Regjeringens mål om «full PCB-opprydning innen 2005» er utsatt. Trolig omlag 250 år. Kostholdsrestriksjoner med uspiselig fisk og giftige skalldyr langs norskekysten er kommet for å bli.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Regjeringen nekter å ta ansvar for PCB-forurensningen langs kysten. Årsak; det anses som praktisk, teknisk og økonomisk umulig. En prislapp på mellom 5 og 15 milliarder kroner gjør at regjeringen har valgt en svært så snever definisjon av hva en «full opprydning» vil si. Bevilgningen for 1999 tilsier et opprydnings-tempo på 250 år — og det med det billigste kostnadsoverslaget.

Forbudt i 1980

I Stortingsmelding 58 (1996-97), Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling, viser Energi- og miljøkomiteen til regjeringens

mål om full PCB-opprydning innen 2005. Hva betyr så det?

Ifølge Miljøverndepartementets budsjettforslag var dette «ment å innebære stans i utslippene til miljøet av blant annet PCB». PCB ble forbudt i Norge i 1980. Når det nå skal ryddes opp betyr det altså ikke at alt som allerede er sluppet ut skal tas hånd om, bare at man i løpet av sju år skal stanse videre utslipp til miljøet, 25 år etter at stoffet ble forbudt.

– Helt håpløst

– Dette er jo helt håpløst, sier nestleder Einar Håndlykken i Natur og Ungdom.

Håndlykken viser til «Den store giftjakta» i sommer,

aksjonen hvor Naturvernforbundet og Natur og Ungdom lette opp og analyserte PCB-kilder og mengder langs hele kysten fra Bergen til Oslo. Giftjegerne fant skremmende store mengder av miljøgiften og regnet med at regjeringen ville ta ansvar i saken.

Hovedproblemet

– Det regjeringen kaller «en full opprydning» er jo ikke en halv en engang. Visst finnes det stadig produkter som inneholder PCB, slik som transformatorer og lysarmaturer. Slike produkter må selvsagt samles inn og behandles forsvarlig, men det er ikke dette som er hovedproblemet. Hovedproblemet er de store mengdene som finnes langs kysten. Det har vi påvist og det er jo helt utrolig at man ikke forstår dette, sier han.

Flere skal få renere luft

Regjeringen skjerper målene for hvor ren lufta skal bli i norske byer. Innen tolv år skal helseskadene på grunn av luftforurensning halveres, varsler miljøvernministeren.

N&M Bulletin
OLE P. PEDERSEN

I statsbudsjettet for 1999 melder Miljøverndepartementet at regjeringen har vedtatt de nye målene. Det ligger ikke inne noen spesielle budsjettposter for å følge opp de nye målene, som skal oppfylles innen 2010.

Sommeren 1997 vedtok Stortinget nye forskrifter som begrenser luftforurensningen i byene. Grensene er imidlertid satt så høyt at de bare får konsekvenser for noen få tusen av de 700.000 menneskene som årlig er utsatt for helseskadelig luftforurensning.

Med de nye målene vil helsekostnadene bare i Oslo reduseres

med halvannen milliard kroner, viser beregninger Miljøverndepartementet har utført.

– Det er vel og bra med en slik målsetting. Men et aktuelt virkemiddel burde jo være å stramme inn den eksisterende forskriften. Dessuten går det ikke an å nå målet når man samtidig kutter i bevilgningene til kollektivtrafikk, påpeker Einar Håndlykken, nestleder i Natur og Ungdom.

med halvannen milliard kroner, viser beregninger Miljøverndepartementet har utført.

CO₂-avgiften utvides

CO₂-avgiften utvides til å gjelde luftfarten, godstransport i innenriks sjøfart, anlegg på kontinentalsokkelen og supplyflåten.

Disse sektorene vil bli ilagt en avgift på 100 kroner per tonn CO₂, noen som tilsvarer en avgiftssats på 26 øre per liter olje, melder Finansdepartementet.

For å kompensere merkostnader for luftfarten ved innføring av en CO₂-avgift gis det lettels

i flyseteavgiften tilsvarende om-lag 200 millioner kroner.

Flyseteavgiften reduseres derved fra 130 kroner til 106 kroner på utenlandsflygninger og fra 65 kroner til 53 kroner på innenlandsflygninger.

Vedtakene er en oppfølging av Stortingets vedtak i forbindelse med Stortingsproposisjonen om grønne skatter.

Og her er litt av resten...

Et kort blikk på hva sentrumsregjeringen ønsker å gjøre.

Miljøverndepartementet

Totalt 2,7 milliarder kroner
Øker 4,7 prosent
Gir mer til:
Direktoratet for naturforvaltning.
Statens forurensningstilsyn.
Organisasjoners arbeid med Agenda 21.

Kommunal vilt- og fiskeforvaltning.
Erstatninger ved rovdyrskader.
Opprydningstiltak forurensning.

Tilskudd kommunale avløpstiltak.
Tilskudd til biloppsamlingsystem.

Kutter i:
Basisbevilgning til forskningsinstitusjonene.
Miljøverntiltak i nordområdene.
Tilskudd til kalking.
Statlige erverv, barskogsvern.
Forebyggende tiltak i rovdryrrområder.

Samferdselsdepartementet

Totalt 19,4 milliarder kroner
Kuttet 5,3 prosent
Presenterer egen miljøplan
Gir mer til:

Forskning og utvikling.
Luftfartsverket.
Vedlikehold av veier.
Vedlikehold av jernbanen.
Investering i ny jernbane.

Kutter i:
Riksveiinvesteringer.
Gardermobanen (ferdig).

Annet

El-avgiften: opp 2,5 øre per kWh.
Grunnavgift på mineralolje: 19,1 øre per liter.
Mer til energiøkonomisering.
Mer til fornybare energikilder.
CO₂-avgiften innføres også for luftfarten (flyseteavgiften blir lavere).
Mindre til drift av kollektivtrafikk.
Mer til investeringer i kollektivformål.
Penger til verneplan for barskog i Vest-Norge.

**Save fuel
– save the environment**

Kalenderen

19.-20. oktober: Seminar om miljøtilpasset transport. Arr: MiljøRapporten, tlf: + 46 8 796 64 72.

20. oktober: Seminar om norsk bistand, hvor tar pengene veien? Arr: U-landsseminaret, tlf: 22 85 70 44.

21. oktober: Profesjonelt miljøarbeid - en utdanningsdag for deg som jobber med miljøspørsmål i næringsliv og organisasjoner. Arr: MiljøRapporten, tlf: + 46 8 796 64 72.

28. oktober: Konferanse om finans og miljø - hvorfor og hvordan. SAS Skandinavia Hotell, Oslo. Arr: ENS Miljøforum 21 i samarbeid med Den Norske Bank, tlf: + 51 84 90 80.

2.-13. november: FNs Klimakonferanse i Buenos Aires.

3.-4. november: Fagseminar om kloakkrensing og slambehandling i Grimstad. Arr: Høgskolen i Agder og Grimstad kommune, tlf. 37 25 04 26

24. - 25. november: Waste - to energy. Fjerde internasjonale lederkonferanse om avfall og energi. Grand Westin Demeure Hotel, Amsterdam. Arr: IBC Global Conferences Limited, tlf: + 0171 453 5492.

2.-3. desember: Landbruksfaglig bistandsforum. Quality Olavsgaard Hotel, Skedsmo. Arr: NORAD og Norges Vel. Tlf: 64 83 20 00

1.-3. juni, 1999: Copenhagen Waste and Water Conference. Den andre internasjonale konferansen om integrert bærekraftig avfalls- og vannforvaltning. Arr: The International Council for Local Environmental Initiatives, tlf: +45 45 16 92 00

PCB ved Glommas utløp kan stamme fra Borregaard

Både på 80- og 90-tallet har forskere funnet temmelig mye PCB ved utløpet av Glomma. Problemet har vært at de ikke har visst hvor miljøgiften har kommet fra. Nå kan gåten være løst: Riktig svar kan være Borregaard Industrier i Sarpsborg.

N&M Bulletin
JON BJARTNES

Allerede tidlig på 1970-tallet ble det funnet PCB i sedimenter ved Glommas utløp. Norsk Institutt

for Vannforskning (NIVA) fortsatte å undersøke sedimenter og suspendert materiale utover 80- og 90-tallet, og fant stadig PCB. Hovedmistenkt som PCB-kilde var Øra i Fredrikstad, hvor

NIVA: - Interessant

Forsker Aud Helland ved NIVAs marine avdeling sier at det vil være interessant også for NIVA å sammenligne typen PCB som er funnet ved Glommas utløp, med den typen som ble brukt i Borregaards produkt.

– Denne typen sammenligninger blir stadig mer aktuelle. Hensikten er å finne fram til utslippskildene, for eventuelt å kunne rydde opp i gamle synder, sier Helland.

det har vært både industriområde og fylling. Men nå flytter Naturvernforbundets giftjeger Per-Erik Schulze fokuset høyere opp i elva, til Borregaards fabrikk under Sarpefossen.

80 tonn PCB

– Den PCB-typen som det er funnet mest av utenfor Glommas utløp, er ganske spesiell. Akkurat denne typen PCB ble brukt av Borregaard fram til 1972, sier Per Erik Schulze.

Informasjonssjef Dag Arthur Aasbø i Borregaard bekrefter at bedriften, fram til 1972, brukte PCB i et produkt kalt Borvibet, som ble benyttet i betongblandinger. Produktet ble solgt på flaske til forbrukere i alle størrelsesordener. Etter 1972 ble Borvibet markedsført under samme betegnelse, men da uten å inneholde PCB.

– Hvor mye PCB som ble benyttet, er vanskelig å fastslå nøyaktig. Men i løpet av de årene stoffet ble brukt, kan det dreie seg om omtrent 80 tonn, sier

Aasbø til N&M Bulletin.

Vaskevann ut i elva

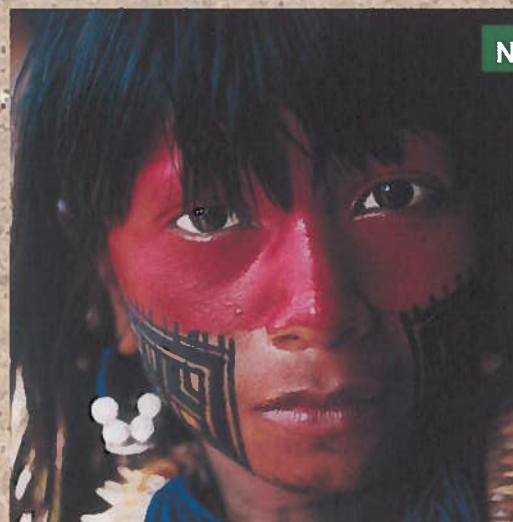
Så lenge Borregaard lagde det PCB-holdige produktet, hadde bedriften tillatelse til å slippe ut PCB-holdig vaskevann i Glomma.

– Det ble imidlertid satt i verk tiltak for å filtrere og gjenvinne stoffet for å begrense utslipp og tap av PCB. Utslippen til Glomma var derfor relativt små, sier Aasbø. Han har ikke vært kjent med at det er funnet forhøyede måleverdier av PCB nedstrøms Borregaards fabrikkområde. Men det er det altså:

– NIVAs målinger tyder på at flommer i elva gir økte konsentrasjoner av PCB ved utløpet. Det tyder på at sterk strøm drar med seg forurenset slam fra elvebunnen - eller at ei flomstør elv får med seg PCB som ellers ligger tørt og mer stabilt på elvebredden, sier Per-Erik Schulze. Han mener begge deler vil være verdt å undersøke.

OPPDAG VERDEN med Star Tour TEMA!

Velg mellom 100 reiser over hele verden. Opplev spennende naturområder og samfunn på nært hold. Med på reisen følger alltid en skandinavisk reiseleder.

NOEN AV VINTERENS GO'BITER:

Streiftog på Madeira
Ørkensafari i Tunisia **NYHET!**
Kenya vilt Safari
Karnataka i India **NYHET!**
Kerala med Maldivene
Vilt Safari i India **NYHET!**
og Nepal
Vietnam
Cuba
Haiti **NYHET!**
Peru og Påskeøya

STAR TOUR TEMA-KATALOGEN FÅR DU I NÆRMESTE REISEBYRÅ ELLER

Star Tour v/Rådhuset/Fridtjof Nansens plass 6 22 44 99 00 Star Tour Majorstua: Kirkeveien 56 22 60 94 00 Star Tour Stabekk: Prof. Kohts vei 108 67 11 50 00

Luftfartsverket

A/S Norske Shell

Vi som jobber på jernbanen er stolte fordi vi også gjør en innsats for et bedre miljø.
Norsk Jernbaneforbund

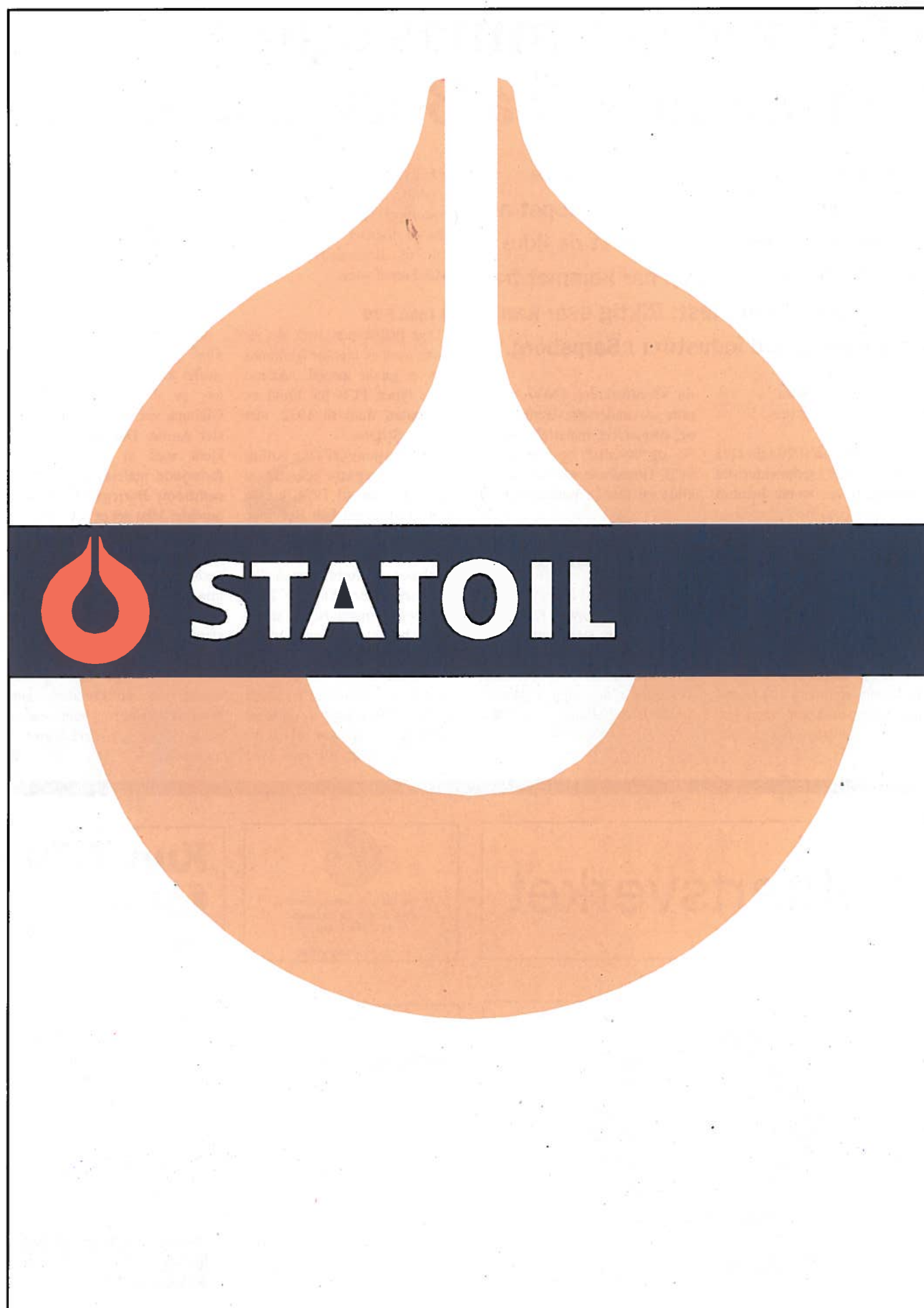
**Kun 7,50
for et
nummer!**

Kjenner du noen som fortjener Norges største miljøavis?

Et gaveabonnement på Natur & miljø Bulletin koster kun 199 kroner per år.

Ring 22 99 33 00 for bestilling.

Glommen
Skogeierforening

Glommen Skogeierforening

tar ansvaret for
å bruke skogen
uten å forbruke den
derfor sier vi;

- * nei til Skytefelt
- * ja til Levende Skog

Frihet under ansvar!

Tommelen ned for Revåsen?

Signaler fra statssekretær Jesper Simonsen tyder på at Miljøverndepartementet sier nei til Revåsen-prosjektet i Kragerø.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Miljøverndepartementet har gitt seg selv frist til ut oktober med å bestemme hvorvidt det kan bygges hyttefelt med tilhørende bro- og veisystem på øyene i skjærgården.

– Vi vil alltid oppleve at det kommer nye rikspolitiske føringer som får konsekvenser for planer som er vedtatt, men ikke realisert, sa Miljøverndepartementets (MD) statssekretær Jesper Simonsen til lokalavisen Kragerø Blad Vestmar under departementets Revåsen-befaring i september.

De nye politiske føringene Simonsen referer til er de såkalte Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for Oslofjorden. RPR slår klart fast at utbygginger i strandsonen, lik den typen man planlegger i Kragerøskjærgården, er av uønsket art.

Simonsens uttalelse kan dermed tolkes som et signal om at Miljøverndepartementet heller mot å si nei til utbyggingen.

Til N&M Bulletin sier han at departementet sannsynligvis vil avgjøre saken i løpet av oktober.

Venter på direktoratet

Også avdelingsdirektør Ellen de Vibe i Seksjon for kommunal arealplanlegging gir signaler om at RPR vil få avgjørende betydning når MD skal vurdere saken. Imidlertid sier hun at departementet nå venter på uttalelse fra Direktoratet for Naturforvaltning (DN) før de kan gå videre med behandlingen.

– Vi må vurdere saken i forhold til DN's uttalelse, men det er klart at området omfattes av Rikspolitiske retningslinjer for indre Oslofjord. Saken må dermed vurderes i forhold til disse retningslinjene, sier de Vibe.

Børseskudd i symfoni

Naturvernforbundet er ikke nådige i sin kritikk av planene om hyttefelt på Revåsen med bro- og veiforbindelse til fastland.

– Å møte denne utbyggingen i hovedbåtleden langs kysten vil fortone seg som et børseskudd i en symfoni. En 30 meter høy bru over den helt spesielle og alltid blikkstilte passasjen gjennom Kreppa er helt forkastelig. Hyttebyen høyt opp vil lyse over hele øyriket. Utbyggingsplanene er tragisk for miljøet. Departementet kan og bør stoppe Revåsenprosjektet, sier Rolf Olssen fast.

Steinar Olssen i Naturvernforbundet.

Olssen mener MD fort kan komme i en situasjon hvor de ikke kan det de vil, hvis de denne gangen ikke vil det de kan. Han forklarer:

– Det er helt uproblematisk å stoppe utbyggingen. Rikspolitiske retningslinjer for indre Oslofjord sier helt klart at denne type utbygging i skjærgården ikke er ønskelig. Hvis MD gir dispensasjon fra egne retningslinjer i denne saken, blir det vanskelig for dem å nekte liknende utbygginger senere, slår Olssen fast.

▼ fakta

- **Utbyggingsplanene for Revåsen i Kragerø har to sider: Bygging av hyttefelt på øy i skjærgården og velforbindelse til fastlandet. Velen inkluderer blant annet bru over naturperla Kreppa.**
- **Kommunestyret i Kragerø sa først ja, så nei, og så ja igjen til utbyggingen.**
- **Fylkesmannen i Telemark har to ganger slått fast at prosjektet er i strid med RPR for Oslofjorden. Begge gangene har Fylkesmannen lagt ned innsigelse mot utbyggingen.**
- **Miljøverndepartementet skal ta endelig stilling til saken i løpet av oktober.**

1537 meter lang protest

Forsvarsdepartementets statssekretær Ommund Heggheim avviser samarbeid mellom Norge og Sverige om skytefelt.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Sist fredag overleverte Naturvernforbundet og Natur og Ungdom sitt 1537 meter lange protestbrev mot Skytefelt Østlandet. De to naturvernorganisasjonene kritiserer forsvarlets manglende utredninger av andre løsninger. Blant annet peker naturvernere på mulighetene for mer effektiv bruk av de 1,4 millioner målne øvingsområder forsvarlet allerede disponerer, bruk av simuleringss-

teknologi samt samarbeid med det svenske forsvar. Få mil fra området forsvarlet vil etableres skytefelt ligger det svenske øvingsfeltet Älvdalen.

Politisk utenkelig

Ved overrekkelsen av protestbrevet gjorde imidlertid statssekretær Ommund Heggheim det klart at det er uaktuelt for Norge å samarbeide med Sverige om skyte- og øvingsfelt.

– Det er meget vanskelig å tenke seg at vi skal samarbeide med et land vi ikke er i allianse

med om et skyte- og øvingsfelt. Politisk vil ikke dette la seg gjøre, sier Heggheim.

– Men feltledelsen i Sverige sier de har ledig kapasitet og ønsker Norge velkommen?

– Mulig det, men den svenske forsvarsministeren har ikke svart for dette i spørretimen, sier Heggheim.

Norges lengste?

Det var forøvrig en fornøyd gjeng naturvernere som fredag overleverte statssekretæren det halvannen kilometer lange protestbrevet.

– Til sammen har vi samlet 1537 meter med underskrifter. Vi har ikke hørt om noe lengre brev i Norge. Dermed utroper vi oss

selv til uoffisielle norgesrekordholdere i langt brev, sa Naturvernforbundets Øyvind Antonsen og Einar Wilhelmsen fra Natur og Ungdom ved overleveringen.

Klaget inn for PFU

En samlet norsk presse ble nylig klaget inn for Pressens Faglige Utvalg (PFU) for manglende belysning av skytefeltplanene. Generalsekretær Per Edgar Kokkvold sier PFU dessverre ikke kan behandle klagen.

– Pressens unnlatesessynder er antakelig like store som dens synder. Klagen er imidlertid formulert slik at vi måtte gå dypt inn i dokumenter og studere en rekke aviser, for å se hva som er skrevet og ikke skrevet. Det har PFU verken mandat eller apparat til å gjøre, slår han fast.

Oppdrett på Svalbard falt i fisk

Planer om fiskeoppdrett på Svalbard er stoppet av Miljøverndepartementet. Firmaet Svalbard Kompetanse AS har klaget på vedtaket, men klagen er nå blitt avslått av Kongen i statsråd.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Svalbard-røya er vår eldste ferskvannsfisk. Trolig etablerte den seg for 100 000 år siden. Til

sammenligning vandret ferskvannsfiskene på fastlandet inn 90 000 år senere, det vil si etter siste istid. Dette er bakgrunnen for at Miljøverndepartementet (MD) har sagt nei til etablering

Stadig mer oppdrettsfisk

Den norske oppdrettsnæringen øker stadig. I fjor ble det solgt 331 400 tonn laks og 33 500 tonn regnbueørret fra norske oppdrettsanlegg.

Salget innebærer en økning for laks på 10 prosent i forhold til 1996. For regnbueørretens del

er økningen på hele 50 prosent. Fiskens førstehandsverdi var på svimlende 7,3 milliarder kroner.

Nordland, Hordaland og Møre og Romsdal er de suverent største fylkene i oppdrettsnæringen.

Ny miljøstiftelse

Fire ansatte og tidligere ansatte i Naturvernforbundet har gått sammen om stiftelsen Trygg Mat.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

– Dette er hverken en utbrytergruppe fra Naturvernforbundet eller en ny miljøvernorganisasjon. Trygg Mat skal drive rent utredningsarbeid, sier en av stifterne, Tor Brostigen, til N&M Bulletin. I tillegg til Brostigen står Gunnar Album, Aina Edelmann og Bente Aasjord bak den nye stiftelsen.

Alle har bakgrunn fra arbeidet med bærekraftig landbruk og fiskeriforvaltning. – Vi håper å kunne bistå miljøorganisasjoner, næringsorganisasjoner og offentlige myndigheter i arbeid knyttet til miljøvennlige matvarer og produksjon. Stiftelsen har som

formål å utvikle og formidle verdier og kunnskaper om bærekraftig forvaltning av naturressurser og trygg mat, sier Brostigen.

– Er dette et uttrykk for at Naturvernforbundet ikke skjønner sitt arbeid med miljøvennlig matproduksjon godt nok?

– Stiftelsen er skjedd i forståelse med ledelsen i Naturvernforbundet. Etter at Naturvernforbundet har kuttet ned på fagstaben sin, ser vi at denne typen arbeid vil bli mindre prioritert i fremtiden. Vi vil derfor ha en beredskap for å kunne ta på oss denne typen arbeid, sier Brostigen. Han understreker at Trygg Mat ikke vil konkurrere med eksisterende miljøorganisasjoner.

av fiskeoppdrett i Longyearbyen - den arktiske fisken er enestående.

Alltid risiko med oppdrett

Departementet begrunner avslaget med at svalbardrøya har en unik historie og genetisk utvikling som gir arten en betydelig egenverdi og verdi for det genetiske mangfoldet. I en pressemelding viser MD til erfaringer fra oppdrettsanlegg på fastlandet der ingen anlegg er garantert fri for utvikling av sykdommer, rømming og smittespredning. Slike risikoer vil ikke MD ta med den unike røyearten på Svalbard.

Firmaet Svalbard Kompetanse AS klaget MDs avgjørelse inn for Kongen i statsråd som imidlertid avslo klagen.

Eldst

Ifølge professor Kjell J. Nilssen ved universitetet i Trondheim

kan svalbard-røya ha de eldste ferskvannsfiskgenene vi kjenner. Ettersom det nordvestre hjørnet av Spitsbergen trolig har ligget isfritt for 100 000 år siden kan røya ha vandret opp 90 000 år tidligere enn røya på fastlandet.

Mysterium

Svalbard-røya har forundret forskerne ved å opptre i flere, og tildels pussige former. Arten kan være anadrom, det vil si sjøgående. Den kan også være stasjonær innlandsfisk og den forekommer som dverg. Den siste formen blir aldri større enn tolv cm lang selv om alderen kommer opp i 25 år. Det pussige er at alle disse formene kan gi opphav til hverandre. Vanligvis ligner avkommet foreldrene, men ei sjørøye kan også få en dverg som avkom. Dette fenomenet, som kalles «the arctic char problem», er stadig et mysterium blant forskere.

Monsanto-kritikk makulert av trykkeri

Et nummer av det britiske bladet Ecologist ble makulert av trykkeriet for kort tid siden. Ifølge avisen The Guardian inneholdt nummeret massiv kritikk mot kjemi-giganten Monsanto. Det var spesielt Monsanto's bruk av genteknologi som ble utsatt for kritikk.

Ifølge The Guardian var det trykkeriet som sto bak makuleringen. Monsanto benekter å ha noe med saken å gjøre.

Zac Goldsmith, en av red-

aktørene i Ecologist, kan fortelle at bladet har brukt det samme trykkeriet i 29 år, uten at bladets innhold noengang har skapt betenkeligheter hos trykkeriet.

14.000 eksemplarer av Ecologist ble makulert. Ifølge The Guardian var det redsel for å delta i injurierende virksomhet som førte til trykkeriets drastiske handling.

Det hører med til historien at Ecologist er på jakt etter nytt trykkeri.

Mer miljøteknologi

Sverige øker satsingen på miljøteknologi, skriver bladet Teknisk Ukeblad. Rett før valgt i Sverige besluttet den sosialdemokratiske regjeringen å støtte eksport av miljørelatert teknologi med tolv millioner kroner. Handelsminister Leif Pagrotsky påpekte

at svensk andel av miljøteknologimarkedet var svært beskjeden. Hans håp er at statlige millioner skal hjelpe bedriftene i distriktene til å kapre en større del av det totale markedet som anslås til astronomiske 4000 milliarder kroner.

Avgift

Gratis

SKIFT STIL og slipp en avgift

For å få bedre luftkvalitet om vinteren har Stortinget bestemt at andelen piggdekk skal ned til 20% i de fire største byene. Det kan derfor koste deg dyrt å kjøre med piggdekk i Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim fra 1999. Legg om stilen med en gang.

Skift til piggfritt og behold sikkerheten

Tilpass kjørestilen etter forholdene og dekkvalg (som alltid!).

Det betyr lavere fart og "mykere" kjøring på glatt føre.

Gled deg til mer behagelig kjøring med dekk som gir mindre støy og mindre forurensende vegstøv. Og altså ingen avgift i 1999!

Å kjøpe piggdekk i år kan bli dyrere enn hva prislappen tilsier

